

59 ביניהם לענין דין כלאים. ונמצא שמחיצה זו להקל היא באה,
 60 שהרי אילו אין שם מחיצה חייב היה להיות מרחיק ארבע אמות מן
 61 הגפנים וזוהי, כדין הרחקת זרעים מכרם. וזה הוא האופן שבו
 62 מצינו שבאו מחיצות ה'ה' להקל בדין כלאים.
 63 ממשיכה הברייתא לבאר: ומחיצה להחמיר ביצר, היה הכרם משוק
 64 (ו-רחוק) מן הכותל שיעור אחת עשרה אמה, דהיינו, שיש שטח ריק
 65 של אחת עשרה אמה בין הגפנים למחיצת הכרם, לא יביא זרע
 66 לשם – אסור לו לזרוע זרעים בין הכרם למחיצה. ונמצא שמחיצה
 67 זו להחמיר היא באה, שהרי אילו לא היה בין מחיצה לכרם כלל,
 68 היה רשאי להיות מרחיק ארבע אמות מן הגפנים וזוהי, ואילו עתה
 69 אינו רשאי לזרוע אפילו ברחוק אחת עשרה אמה מן הגפנים.
 70 וזוהי האופן שבו מצינו שבאו מחיצות ה'ה' להחמיר בדין כלאים.
 71 ומבואר מדברי הברייתא, שיש מחיצה להחמיר, ושלא כדברי
 72 אביי.
 73 אביי דוחה את ההוכחה: אמר ליה אביי, ולימצינה – ולשיטתך,
 74 שסובר אתה להוכיח משם שיש מחיצה לאיסור, אותהן מפתיתין
 75 – היה לך להקשות עלי ממשנה. דתנן – שכן שנינו במסכת כלאים
 76 (פ"ד משניות א-ב), קרחת ה'ה' – שטח ריק שבתוך הכרם, בית שמאי
 77 אומרים, צריך שיהא בה שיעור עשרים אמה, כדי להתיר
 78 לזרוע בה זרעים ובהרחקת ארבע אמות מן הגפנים, ובית הלל
 79 אומרים, די בכך שיהא בה שש עשרה אמה.
 80 מחול ה'ה' – שטח ריק שסביב הכרם, בית שמאי אומרים, צריך
 81 שיהא בו שש עשרה אמה, כדי להתיר לזרוע בו ובהרחקת ארבע
 82 אמות מן הגפנים, ובית הלל אומרים, די בכך שיהא בו שתיים עשרה
 83 אמה.
 84 ועתה מפרשת המשנה את הדברים: ואיזו היא קרחת ה'ה', כרם
 85 שחבר אמצעיתו – שחברו הגפנים שבאמצע הכרם, ונותר שם
 86 שטח ריק המוקף גפנים מכל צד. אם אין שם מקום פנוי של שש
 87 עשרה אמה על שש עשרה אמה, לא יביא זרע לשם – אסור לזרוע
 88 זרעים בכל השטח הריק. שמאחר ויש גפנים הנטועים מסביב
 89 לשטח זה צריך להתיר לזרוע ארבע אמות לכל צד, כפי
 90 השיעור הנצרך לעבודתו, ואמות אלו נידונות ככרמים עצמם.
 91 ואם לא נותרו שם עוד שמונה אמות על שמונה אמות באמצע,
 92 בטלות אמות אלו לכרמים שבצדדים (שכן כאשר מחלקים שטח
 93 זה לשני הצדדים, אין בכל אחד מן החלקים ארבע אמות על
 94 ארבע אמות, שהוא שיעור חשוב לזרוע בו שדה, ומעתה נידון כל
 95 השטח הפנוי ככרם, ואסור לזרוע בו זרעים אפילו בטוח אחד.
 96 אבל אם היו שם בין הכרמים שש עשרה אמה פנויות מגפנים, נותן
 97 הוא לו – לכל כרם ארבע אמות כדי שיעור עבודתו, וזוהי את
 98 המותר – את שמונה האמות הנותרות באמצע, שהרי אפילו באופן
 99 שנחלקן לכרמים שבצדדים יש בכל אחד מן החלקים שיעור חשוב
 100 של ארבע אמות, ולפיכך אינן בטלות לשם ומותר לזרוען וציר
 101 הן.
 102 ואי זו היא מחול ה'ה', שטח ריק שיש מסביב לכרם, בין ה'ה' ל'ה'
 103 ל'ה', שאם אין שם ריוח של שתיים עשרה אמה לא יביא זרע לשם,
 104 אבל אם היו שם שתיים עשרה אמה נותן לו – (לכרם) ארבע אמות
 105 כדי השיעור הנצרך לעבודתו, וזוהי את המותר – את שמונה
 106 האמות הנותרות.
 107 נמצא, שכבר נתבאר במשנה דין זה של 'מחול הכרם', שהמחיצה
 108 שסביב הכרם גורמת להחמיר בדין כלאים, ולפיכך טוען אביי
 109 לרבה שלא היה לו להקשות עליו מברייתא אלא מדברי המשנה.
 110 ועתה ממשיך אביי ומיישב את קושיית רבה: אלא ה'ה' – שם לענין
 111 'מחול הכרם', לאו תינין טעמא – אין טעם האיסור משום מחיצת
 112 הכרם, שכן לא מצינו מחיצה האוסרת, אלא יש לאסור שם
 113 מסברא, דכל ארבע אמות הסמוכות לג'ה' ה'ה' נצרכות לעבודת
 114 ה'ה', ולפיכך נידונות כמו הכרם עצמו, ואילו ארבע האמות
 115 הסמוכות לג'ה' ה'ה', כיון דלא מוקדען – מאחר ואינן ראויות
 116 לזריעה, שכן החרישה בהן מויקה את הכותל, אפקדין מפקדן להו

1 סיפק אדם על ג'ה' אכסדרה – רחבה מקורה שלפני הבתים שיש לה
 2 פצימן – עמודים, הרי זו כשיירה למצות סוכה. כלומר, אכסדרה
 3 זו שתי דפנות יש לה לאורכה, כמבוי מפולש, ובדופן השלישית
 4 והרביעית קבועים עמודים ברוחב טפח בקרני הזוויות וצירי א, ואם
 5 הניח סכך מעליה כשירה היא למצות סוכה, שכן יוצא אדם ידי
 6 חובתו בסוכה שיש לה שתי דפנות שלמות ודופן שלישית ברוחב
 7 טפח.
 8 ועתה הוא מפרש כיצד ניתן לדייק ממימרא זו שיש מחיצה
 9 לאיסור: ואילו השנה את פצימיה, כלומר, אם הוסיף מחיצות
 10 חדשות ליד המחיצות הראשונות, ונמצא שעתה הפצימן
 11 עומדים בין המחיצות הראשונות לחדשות, ואינם ניכרים עוד
 12 בתוך האכסדרה וצירי ב, הרי סוכה זו פסולה, שכן מעתה אין לה
 13 אלא שתי דפנות בלבד. ואם כן מצינו כאן מחיצה האוסרת, שאילו
 14 לא היה מוסיף את המחיצות השניות היתה הסוכה כשירה, ועתה
 15 על ידי הוספת המחיצות נפסלה.
 16 אביי דוחה את הוכחת רבה: אמר ליה אביי לרבה, אין להוכיח
 17 משם שיש מחיצה לאיסור, שכן לדידי – לשיטתי, סוכה זו כשיירה
 18 היא, אפילו אם הושה את פצימיה, מאחר ואני סובר שאפילו
 19 אכסדרה שאין לה מחיצות כלל כשרה למצות סוכה, לפי שדנים
 20 אותה כמוקפת מחיצות מדין פי תקרה יורד וסותם, ונמצא שאין
 21 הוספת המחיצה גורמת איסור. ואפילו לדידי – לשיטתך, שחולק
 22 אתה עלי בדין זה, וסובר שאין אומרים באכסדרה זו פי תקרה
 23 יורד וסותם, ופסולה היא למצות סוכה, מכל מקום אין להוכיח
 24 משם שיש מחיצה לאיסור, שכן סילוק מחיצות היא, כלומר,
 25 הוספת המחיצות בין העמודים גורמת לסלק את המחיצות
 26 הראשונות ואת העמודים, ואין לאכסדרה זו מעתה אלא את שתי
 27 המחיצות החדשות, ולפיכך פסולה היא למצות סוכה, אבל
 28 הוספת מחיצות בלבד בלא סילוק המחיצות הראשונות אינה
 29 גורמת לאיסור כלל.
 30 רבה בר רב חנן מביא הוכחה שיש מחיצה לאסור: אמר ליה ר'ה'
 31 בר רב חנן לאביי, וכי לא מצינו מחיצה לאיסור, ונתניא – והרי
 32 שנינו בברייתא, בית שמאי מקדח – מכוסה בגג, וקציזו אינו
 33 מקדח, אם יש גפנים הנטועים כאן – תחת הקירוי, מותר לזרוע
 34 זרעים כאן – בחצי השני שאינו מקורה, ואין צריך להרחיק בין
 35 הזרעים לגפנים משום כלאים, לפי שאומרים בזה פי תקרה יורד
 36 וסותם, דהיינו, שדנים את סוף התקרה כאילו יורד וחוצץ בין
 37 הגפנים לזרעים.
 38 ועתה הוא מבאר כיצד יש לדייק מכאן שיש מחיצה לאיסור:
 39 ואילו השנה את קריו אמר – ואם הוסיף וקירה את כל הבית, עד
 40 שהיו הזרעים עומדים אף הם תחת התקרה, יש בזה איסור כלאים,
 41 שכן עתה אין מחיצה המפסיקה בין הגפנים לזרעים, וחייב להרחיק
 42 ביניהם ארבע אמות. ואם כן מצינו מחיצה האוסרת, שעל ידי
 43 הוספת התקרה חל איסור כלאים.
 44 אביי דוחה את ההוכחה: אמר ליה אביי לרבה בר רב חנן, אין
 45 להוכיח משם שיש מחיצה לאיסור, משום דה'ה' סילוק מחיצות
 46 הוא – שם גורמת הוספת התקרה לסלק את מחיצת פי תקרה
 47 שהיתה מתחילה בין הגפנים לזרעים, ונמצא, שסיבת האיסור היא
 48 משום סילוק מחיצה ולא משום הוספת מחיצה, אך לא מצינו
 49 שהוספת מחיצה לבדה תגרום לאיסור בלא סילוק מחיצה אחרת.
 50 רבה מביא הוכחה שיש מחיצה לאיסור: שלח ליה ר'ה' קושא
 51 לאביי, בדין על ידי רב שמעיה בר זעירא, וכי לא מצינו מחיצה
 52 שגורמת לאיסור, ונתניא – והרי שנינו בברייתא, יש במחיצות
 53 ה'ה' להקל ולהחמיר, כלומר, פעמים שמחיצות הכרם גורמות
 54 היתר בדיני כלאים, ופעמים שהן גורמות איסור. ומבארת
 55 הברייתא: מחיצה להקל ביצר, כרם הנטוע בגפנים עד עין ו-גוף
 56 המחיצה, דהיינו, שהגפנים סמוכים ודבוקים למחיצה, רשאי הוא
 57 להיות זרע זרעים מעיקר ו-גוף המחיצה ואילו לצד חוץ, ואינו
 58 צריך להרחיק ארבע אמות מן הגפנים, שכן המחיצה מפסיקה

1 - בעל הכרם מפקידן ומבטלן למחיצה, ואינן מצטרפות אל
2 האמות שבאמצע. **דְּבִינֵי בִינֵי** - ואלו האמות שנתורו באמצע, **אִי**
3 **אִיכָא אַרְבַּע חֲשִׁיבָן** - אם יש בהן שיעור ארבע אמות חשובות הן
4 כשדה לעצמן, ואינן בטלות לכרם. ולפיכך מותר לזרוע בהן, **וְאִי**
5 **לֹא** - אך אם אין בהן שיעור ארבע אמות, **לֹא חֲשִׁיבָן** - אינן
6 חשובות לעצמן, אלא בטלות כלפי הכרם, ולפיכך אסור לזרוע
7 בהן (צירור ו').
8 הגמרא מבארת דין נוסף היוצא מדין 'דיורי גדולה בטענה': **אִמְרַ רַב**
9 **יְהוּדָה**, **שְׁלֹשָׁה קַרְפִּיפוֹת** ו-שטחים פתוחים שהוקפו במחיצות]
10 העומדים **וְהָ בִצָּר זֶה**, כגון שהיו שלשה אנשים מהלכים בדרך,
11 ועשה כל אחד מהם קרפף לדור בו, אך לא הקיפו במחיצות
12 גמורות של 'שתי וערב', אלא עשה מחיצה של 'שתי' בלבד,
13 דהיינו, שהעמיד עמודים סביב (באופן שאין ריוח שלשה טפחים
14 בין עמוד לעמוד), או שעשה מחיצה של 'ערב' בלבד, דהיינו,
15 שהקיף חבלים סביב עד לגובה עשרה טפחים (באופן שאין אור
16 שלשה טפחים בין חבל לחבל). ומחיצות גרועות כאלו מועילות
17 לעשות את השטח שבתוכן כרשות היחיד רק באופן שאין בו יותר
18 מביט סאתיים, אלא אם כן דרים שם שלשה בני אדם, הנקראים
19 בשם 'שיירא', שאז רשאים הם להקיף במחיצות כאלו אפילו שטח
20 גדול ביותר.

21 ובאופן שהיו שלושת הקרפפות פתוחות זו לזו, וְשֵׁנִים הַחִיצוֹנִים
22 מְגֻפָּתִים, כלומר, הקרפפות החיצונים היו רחבים מן הקרפפ
23 שבאמצע, ועשו להם מחיצות משני צידי הפתח שבינם לאמצעי,
24 וְאִילוּ הַקֶּרֶף הָאֲמֻצִּי אֵינוֹ מְגֻפָּה, כלומר, שהיה פרוץ במלואו
25 לשני הקרפפים שמצידיו (וְהָיוּ זֶה וְזֶה) וְאִם יָחִיד דֶּר בָּהֶּ – בקרפ
26 האחד, וְכֵן אִם יָחִיד דֶּר בָּהֶּ – בקרפף השני, וְכֵן בְּשִׁלְשִׁי, נִשְׁעָה
27 הַקֶּרֶף הָאֲמֻצִּי כְּאִילוּ דֶּרֶב בּו שְׁנֵיהֶם של שלשה בני אדם, שְׁהָיוּ
28 נִתְבָּאָר לְעִיל (צב) שֶׁהָדָרִים בַּחֲצֵר הַגְּדוּלָה הַמְּגוּפָּת נִידוּנִים
29 כְּדָרִים אֶף בַּחֲצֵר הַקְּטָנָה שְׁאִינָה מְגוּפָּתָה, וממילא יש לדון את
30 הַשְּׁנַיִם הָדָרִים בַּצְּדִים כְּאִילוּ דָרִים עִם הַשְּׁלִישִׁי בַּקֶּרֶף הָאֲמֻצִּי,
31 וְעַל כֵּן נִזְתַּנֵּן לָהֶן קָל צוֹרֵךְ, דְּהֵינּוּ, שְׁדָנִים אֵת כֹּל הַשֵּׁטַח הַמוֹקֵף
32 בַּקֶּרֶף הָאֲמֻצִּי כְּרוּשֵׁת הַיָּחִיד, אִפְלוּ אֵם גְּדוֹל הָרֵבָה, כִּי
33 שְׂבָרִכֶּיהֶם הֵם לְשִׁטַּח הַזֶּה.

34 (וְדָמָא) אַבֵּל אִם הִיָּה הִקְרַפְּתָּ הָאֲמִצְעִי מְנוּפֵין וְשֵׁנִים הַחֲצִיּוֹנִים אֵין
35 מְנוּפֵין, כְּלוּמֹר, שְׁהִיָּה הִקְרַפְּתָּ הָאֲמִצְעִי רַחֵב וְיֹתֵר מִן הִקְרַפִּיתָ
36 הַחֲצִיּוֹנִים, וְהִיוּ לוֹ מַחֲצוֹת מִשְׁנֵי צִידֵי הַפְתָּחִים שְׁהִיָּה פְתוּחַ בְּהֵם
37 לְקִרְפִּיּוֹת הַחֲצִיּוֹנִים, וְאִילוֹ הֵם הִיוּ פְרוּצִים בְּמִלּוּאָם לְאֲמִצְעִי
38 (צִוִּיּוֹן ט), וְאִדָּם יָחִיד דֵּר בְּתָהּ, וְכֵן יָחִיד בְּתָהּ (וְיָחִיד בְּתָהּ), אֵין נִוְהָגִין
39 לָהֶם אֵלֶּא בֵּית שֵׁשׁ סֵאן, שְׁנֵי סֵאן לְכָל קִרְפָּה. שְׁהִיָּה אֵין כָּאן
40 שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים הָדָרִים בְּקִרְפָּה אַחַד, שְׁאֵף עַל פִּי שְׁהֲאֲמִצְעִי נִידוֹן
41 כְּאִילוֹ דֵּר גַּם בַּחֲצִיּוֹנִים, מִכֵּל מְקוֹם עֵדִין אֵין דְּרִים בְּכָל אַחַד מִן
42 הַקִּרְפִּיּוֹת הַלָּלוּ אֵלֶּא אִשָּׁה אֶחָד שְׁנֵי אֲנָשִׁים, וְאִילוֹ בְּאֲמִצְעִי דֵּר אַחַד
43 בְּכָל, וְלִפְרִיךְ אֵין נוֹתִינִים לְכָל אַחַד מֵהֶם אֵלֶּא בֵּית סֵאֲתִיִּים בְּלָבָד.
44 הַגְמָרָא מְבִיאָה סְפִיקוֹת בְּדִין זֶה: אִיבְעִיָּא לָהּ – נִסְתַּפְּקוּ בְּנֵי

והשיבה, באופן שהקרפף האמצעי מגופף והחיצונים אינם
מגופפים, ויש אדם אֶחָד הדר בָּהּ – באחד הקרפפות החיצונים,
וְאִם אֶחָד הדר בָּהּ – בקרפף החיצון השני, וְשְׁנַיִם דרים בְּקֶרֶפֶף
הָאֶמְצָעִי, מִהוּ – מה יהא הדין בזה.
ומבארת הגמרא את צדדי הספק: האם יש לדון את הקרפפות
החיצוניים כאילו דרים בכל אחד מהם שלשה בני אדם, שהרי אִי
לְהֵבֵא נְפִישׁ תְּלָתָא הוּוּ – אם ייצאו השנים האמצעים לקרפף
החיצון האחד יש כאן שלשה אנשים הדרים בקרפף אחד, וְאִי
לְהֵבֵא נְפִישׁ תְּלָתָא הוּוּ – וכמו כן אם יצאו השנים האמצעים
לקרפף החיצון השני יהיו בו שלשה אנשים, כלומר, מאחר
והאמצעים שולטים בשני הקרפפות החיצונים יש לדון אותם
כאילו הם דרים בשניהם, ונמצא שבכל אחד מן החיצונים דרים
שלשה אנשים, ועל כן יש להתירם אפילו אם גודלים הם מבית
סאתיים או דִּילָמָא – או שמא יש לומר, שאין מקילים כל כך לדון
את האמצעים כאילו דרים הם בכל אחד מן הקרפפות החיצונים,
ואף אין דנים אותם כאילו דרים רק באחד מהם, כדי להתיר לכל
הפחות קרפף חיצון אחד בהיקף יותר מבית סאתיים, אלא אומרים
אנו דרר לְהֵבֵא נְפִישׁ – שאחד מן הדרים באמצעי יוצא לקרפף
חיצון אחד, וְהָד לְהֵבֵא נְפִישׁ – ואילו האדם השני הדר בקרפף
האמצעי יוצא אל הקרפף החיצון השני, ונמצא שבכל אחד מן
הקרפפות החיצונים אין דרים אלא שני אנשים, וממילא אין
נותנים לכל קרפף אלא בית סאתיים בלבד.
הגמרא מביאה ספק נוסף בענין זה: וְאִם תִּמְצִי לֹאֲמַר – ואם תרצה
לפשוט הספק הקודם, ולומר דרר לְהֵבֵא נְפִישׁ וְהָד לְהֵבֵא נְפִישׁ –
שאחד יוצא לכאן ואחד לכאן, כלומר, שדנים את השנים
האמצעים כאילו נחלקים וכל אחד מהם דר בקרפף חיצון אחר,
מכל מקום עדיין יש להסתפק באופן שדרים שְׁנַיִם בָּהּ – באחד
הקרפפות החיצונים, וְשְׁנַיִם בָּהּ – בקרפף החיצון השני, וְאִם אֶחָד
דר בְּקֶרֶפֶף הָאֶמְצָעִי, מִהוּ – מה יהא הדין באופן כזה, האם נאמר
לְהֵבֵא נְפִישׁ – שכאן וְהָד – שם קרפף שדרים בו שלשה אנשים, שהרי אִי
לְהֵבֵא נְפִישׁ תְּלָתָא הוּוּ – אם ייצא האמצעי לקרפף החיצון האחד
יהיו דרים בו שלשה אנשים, וְאִי לְהֵבֵא נְפִישׁ תְּלָתָא הוּוּ – וכן אם
ייצא האמצעי לקרפף החיצון השני יהיו דרים בו שלשה, וממילא
יש להתיר את שני הקרפפות בהיקף כל צרכם, או לכל
הפחות להתיר את אחד מהם. או דִּילָמָא – או שמא יש לומר, אִם
לְהֵבֵא נְפִישׁ וְאִם לְהֵבֵא נְפִישׁ – אולי ייצא האמצעי לקרפף ואולי
ייצא לכאן, ומאחר ואין אנו יודעים לאיזה מן החיצונים ייצא אין
נותנים היקף יותר מבית סאתיים אפילו לאחד מן הקרפפות.
מסיקה הגמרא: וְהִלְכְתָּא בְּעִין לְקוּלָּא – להלכה, נוקטים אנו בשתי
השאלות להקל, שכן באופן שיש אדם אחד בקרפף האמצעי ושני
אנשים בכל אחד מן הקרפפות החיצונים, ובין באופן שיש שנים
באמצעי ואחד בכל חיצון, דנים את שני הקרפפות החיצונים
כאילו דרים בהם שלשה בני אדם, ומותרים בהיקף כל צרכם.
הגמרא מביאה דין בענייני מחיצות: אִמַּר רַב הֲסָדָא,

עירובין דף צג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון) קכא

מלל גבי הגידוד, למעט פתח של עשר אמות באמצע, ולפיכך הדין
 נותן דא' בְּעֵינָא חָד תַּעֲרֵב אִי בְּעֵינָא תְּרֵי תַּעֲרֵב – שאם ירצו דיירי
 החצירות יערבו ביניהם עירוב אחד, מאחר ויכולים הם להצטרף
 על ידי הפתח שבמחיצה, אך אם לא ירצו לערב יחדיו, תוכל כל
 חצר לערב לעצמה, שכן יש ביניהם מחיצה גמורה.
 מתרצת הגמרא: אֲמַר רַבָּה בְּרִיה דְּרַבָּא, כְּגוֹן שְׁנַפְרָצָה החצר
 הַתְּחִתוֹנָה בְּמִלּוּאָה לְעֵלְיוֹנָה. כלומר, מדובר באופן שהחצר
 התחתונה אין ברוחבה אלא אותן עשר אמות שכנגד פתחה של
 העליונה (צידו ד), ונמצא שאם אין שם מחיצה גבוהה עשרה
 טפחים הרי החצר התחתונה פרוצה במלואה לעליונה, ואוסרים
 דיירי העליונה על דיירי התחתונה, כדין 'חצר גדולה שנפרצה
 לקטנה' שהגדולה מותרת והקטנה אסורה, אלא אם כן עירבו
 החצרות זו עם זו. וזו היא כוונת הברייתא 'פחות מכאן מערבין
 אחד ואין מערבין שנים'.
 שבה הגמרא ומקשה: אִי הָכִי – אם כן, שהחצר התחתונה אינה
 רחבה אלא כנגד פתחה של עליונה, הדין נותן שהחצר הַתְּחִתוֹנָה
 חָד תַּעֲרֵב – תהא צריכה לערב עירוב אחד עם דיירי העליונה, תְּרֵי
 לֹא תַּעֲרֵב – אך לא תוכל לערב שני עירובין, כלומר, לערב לעצמה
 בלא העליונה, שכן דיירי העליונה אוסרים עליה. אבל החצר
 הַעֲלִיּוֹנָה, אִי בְּעֵינָא תְּרֵי תַּעֲרֵב – אם תרצה תערב שני עירובין,
 כלומר, תערב לעצמה, שהרי אין החצר התחתונה אוסרת עליה,
 מאחר ויש לה מוצאות עשרה משני צידי הפתח, וְאִי בְּעֵינָא חָד
 תַּעֲרֵב – ואם תרצה תערב עירוב אחד עם דיירי התחתונה, שהרי
 יש פתח ביניהם. ומדוע אם כן נקטה הברייתא לגבי שתי החצרות
 'מערבין אחד ואין מערבין שנים'.
 מתרצת הגמרא: אִין, הָכִי נָמִי – אכן כך הוא הדבר, שרשאים דיירי
 העליונה לערב לעצמם, וְכִי קָתְנִי – ומה ששינונו בברייתא 'פחות
 מִכָּאן מְעַרְבִין אֶחָד וְאִין מְעַרְבִין שְׁנַיִם', אין הכוונה על החצר
 העליונה, אלא אֶתְחִתוֹנָה, שאינה רשאית לערב לעצמה מאחר
 והיא פרוצה במלואה לעליונה, אבל דיירי העליונה שיש להם
 'גיפופ' משני צידי הפתח רשאים לערב לעצמם אם ירצו.
 הגמרא מביאה דעה החולקת על רב חסדא בענין 'גידוד חמשה
 ומחיצה חמשה': דְּרִישׁ מְרִימָר, גִּידוּד חֲמִשָּׁה וּמְחִיצָה חֲמִשָּׁה מְצַמְרִפִּין
 זה לזה, להיות נידונים כמחיצה אחת של עשרה טפחים, אפילו
 לגבי החצר העליונה.
 מביאה הגמרא מעשה בענין זה: אֲשַׁכְּחִיתָּהּ – פגש[ו] רַבִּינָא לְרַב אֶחָא
 בְּרִיה דְּרַבָּא, אֲמַר לֵיהּ – שאל אותו, תְּנִי מִרְי בְּמְחִיצָה – האם
 שנה מר איזו ברייתא כדין צירוף 'גידוד חמשה ומחיצה חמשה'.
 אֲמַר לֵיהּ רַב אֶחָא בְּרִיה דְּרַבָּא, לְרַבִּינָא, לֹא – אין בידי ברייתא
 בענין זה.
 מסיקה הגמרא: וְהִלְכְּתָא, גִּידוּד חֲמִשָּׁה וּמְחִיצָה חֲמִשָּׁה מְצַמְרִפִּין.
 הגמרא מבררת דין כותל שבין שתי חצרות שנפל: בְּעֵי – ונסתפק
 רַב הוּשְׁעִיָא, דִּיּוּרִין תְּכַאֲרֵן בְּשִׁבְתָּ – דיירים שנוספו לחצר בשבת,
 מִחוּ שְׂאִימָרוּ את הטלטול על דיירי החצר הראשונים. כגון שהיו
 שתי חצרות סמוכות זו לזו וכותל ביניהן, ועירבה כל חצר לעצמה,
 ונפל הכותל שביניהן בשבת, ונמצא שעתה דרים כולם בחצר
 אחת, האם אוסרים הם זה על זה, כיון שלא עירבו דיירי החצר
 האחת עם דיירי החצר השניה, או שמאחר והיו מותרים בטלטול
 בכניסת השבת, בעוד שהיה הכותל עומד על תילו, שוב אינם
 נאסרים לאותה שבת.
 הגמרא מנסה לפשוט הספק ממשנתו: אֲמַר רַב חֲסָדָא, תָּא שְׂמַע,
 שנינו במשנה (לעיל צב.) 'חצר גדולה שנפרצה לקטנה, הגדולה
 מותרת והקטנה אסורה, מִכָּאן מְעַרְבִין שְׁנַיִם אֶחָד בְּפִתְחָהּ שֶׁל גְּדוּלָּה'. סבר רב
 חסדא שהמשנה עוסקת באופן שנפרץ הכותל שביניהן ביום
 השבת, והיו דיירי כל חצר מותרים לטלטל בחצרים בכניסת
 השבת, ואף על פי כן אוסרת החצר הגדולה על הקטנה. ואם כן,
 יש לפשוט מכאן שדיורים הבאים בשבת אוסרים זה על זה.
 דוחה הגמרא: אֲמַר רַבָּה, אֲמַר – יתכן לומר שהמשנה עוסקת

גידוד – גבשושית, תל קטן בגובה חֲמִשָּׁה טפחים, וְעֵלְיוּ שֶׁל מְחִיצָה
 בגובה חֲמִשָּׁה טפחים אִין מְצַמְרִפִּין. כלומר, באופן שיש חצר
 שקרקעיתה גבוהה חמשה טפחים מקרקע החצר הסמוכה לה,
 והוסיפו על אותו גובה מחיצה של חמשה טפחים (צידו א), אין
 ה'גידוד' מצטרף עם המחיצה לחוץ בין החצרות, עַד שְׂיֵהָא ההפסק
 שבין החצרות או בְּוִלּוּ כְּנִידוּד, דהיינו שתהיה קרקעית החצר
 העליונה גבוהה עשרה טפחים מקרקעית החצר התחתונה (צידו
 ב), או בְּוִלּוּ בְּמְחִיצָה, דהיינו ששתי החצרות עומדות בקרקע שוה,
 ויש ביניהן מחיצה גבוהה עשרה טפחים.
 הגמרא מקשה על דברי רב חסדא מברייתא: מִיתִיבִי – הקשו בני
 הישיבה. שנינו בברייתא, שְׁתֵּי חֲצִירוֹת העומדות זו לְמַעְלָה מִזֹּה,
 וְהַחֲצֵר הַעֲלִיּוֹנָה גְּבוּהָה מִן הַחֲצֵר הַתְּחִתוֹנָה עֶשְׂרֵה טַפְחִים, או שִׁישׁ
 כָּה גִידוּד בגובה חֲמִשָּׁה טפחים וְעֵלְיוּ מְחִיצָה בגובה חֲמִשָּׁה טפחים,
 מְעַרְבִין דיירי חצרות אלו שְׁנַיִם – שני עירובין, דהיינו שכל חצר
 מערבת לעצמה, וְאִין מְעַרְבִין עירוב אֶחָד יחדיו, לפי שיש ביניהם
 מחיצה של עשרה טפחים שאין בה פתח. אבל אם היה גובה
 המחיצה שביניהם פחות מִכָּאן – פחות מעשרה טפחים, מְעַרְבִין
 שתי החצירות עירוב אֶחָד וְאִין מְעַרְבִין שְׁנַיִם. שכן באופן כזה הן
 נידונות כחצר אחת, וחייבות לערב יחדיו כדי שלא יאסרו זו על
 זו. מתבאר מדברי הברייתא, ש'גידוד חמשה ומחיצה חמשה'
 מצטרפים, ושלא כדברי רב חסדא.
 מתרצת הגמרא: אֲמַר רַבָּא, מוֹדֵה רַב חֲסָדָא בְּחֲצֵר הַתְּחִתוֹנָה,
 שכלפיה יש דיון 'גידוד חמשה ומחיצה חמשה' כמחיצה אחת של
 עשרה טפחים, הוּאִיל וְהִיא רוּאָה מִנִּי עֶשְׂרֵה. כלומר, מאחר ודיירי
 החצר התחתונה רואים לפנייהם מחיצה ניכרת של עשרה טפחים,
 על ידי צירוף הגידוד והמחיצה, לפיכך היא מועילה לחוץ ביניהם
 ובין החצר העליונה, ולא אמר רב חסדא ש'גידוד חמשה ומחיצה
 חמשה אין מצטרפים', אלא כלפי דיירי החצר העליונה, שאינם
 רואים לפנייהם אלא מחיצה של חמשה טפחים בלבד, ולפיכך דנים
 אותם כאילו אין מחיצה בינם ובין החצר התחתונה.
 מקשה הגמרא: אִי הָכִי – אם כן, שכוונת הברייתא ש'גידוד חמשה
 ומחיצה חמשה' מצטרפים להיות מחיצה רק לחצר התחתונה ולא
 לעליונה, מדוע נקטה הברייתא ששתי החצרות 'מערבין שנים ואין
 מערבין אחד', הרי הדין נותן שהחצר הַתְּחִתוֹנָה תַּעֲרֵב שְׁנַיִם,
 כלומר, תוכל לערב לעצמה ולא יאסרו עליה דיירי העליונה,
 מאחר שיש מחיצה בינה ובין העליונה, וְלֹא תַּעֲרֵב התחתונה עירוב
 אֶחָד עם העליונה, מאחר ואינה פתוחה אליה. אבל לגבי החצר
 הַעֲלִיּוֹנָה הדין נותן שהיא לֹא תַּעֲרֵב כלל, לֹא עירוב אֶחָד עם
 התחתונה, מאחר ואין התחתונה פתוחה לה, וְלֹא שְׁנַיִם – ואף לא
 תערב העליונה לעצמה, שהרי כלפיה אין מצטרף הגידוד עם
 המחיצה, ונמצא שהיא פרוצה לתחתונה בלא מחיצה, ואוסרים
 עליה דיירי התחתונה.
 מתרצת הגמרא: אֲמַר רַבָּה בְּרִיה דְּרַבָּא, כְּגוֹן שְׁחִיתָה החצר הַעֲלִיּוֹנָה
 מְנוּשָׁפָה עַד עֶשְׂרֵה אַמּוֹת. כלומר, הברייתא עוסקת באופן שהיה
 לחצר העליונה מחיצת עשרה טפחים מעל ה'גידוד חמשה',
 ובאמצע המחיצה היה כעין פתח שרוחבו עד עשר אמות, ובאותו
 פתח לא הניחו על הגידוד מחיצת עשרה טפחים אלא חמשה
 בלבד (צידו ג), ולפיכך שתי החצירות מערבות לעצמן, ואינן
 אוסרות זו על זו, שהרי לגבי החצר התחתונה נידונית העליונה
 כסתומה לגמרי, ואלו כלפי עצמה נידונית העליונה כחצר
 המוקפת מחיצה עם פתח.
 שבה הגמרא ומקשה: אִי הָכִי – אם כן, שהברייתא עוסקת באופן
 שהחצר העליונה מוקפת מחיצת עשרה טפחים מעל הגידוד,
 אִימָא סִיפָא – אמור ובאר את הסיפא של הברייתא, בה שנינו שאם
 גובה המחיצה שעל הגידוד הוא פחות מִכָּאן – פחות מחמשה
 טפחים, מְעַרְבִין שתי החצרות עירוב אֶחָד, וְאִין רשאים להיות
 מְעַרְבִין שְׁנַיִם, מאחר ואין מחיצת עשרה המפסקת ביניהם. ומדוע,
 הרי נתבאר שיש לחצר העליונה מחיצה גמורה של עשרה טפחים

המשך ביאור למס' עירובין ליום ראשון עמ' ב

1 באופן שכבר מבעוד יום נפרצה החצר הגדולה לקטנה, ולפיכך
2 היא אוסרת עליה, שכן לא הותרה הקטנה בטלטול בכניסת
3 השבת, אבל אילו נפרץ הכותל בשבת היו שתייהן מותרות לטלטל
4 בחצרותיהן.
5 אָמַר לִיה אֶפְי לרבה, לֹא תִימָא מַר אִימַר – אל יאמר הרב 'שמא'
6 נפרצה הגדולה לקטנה מבעוד יום, אֶלָּא וְדָאִי צָרִיךְ אתה לומר
7 שֶׁמִּבְעוֹד יוֹם היא נִפְרָצָה, אבל אם נפרץ הכותל בשבת אין הגדולה
8 אוסרת על הקטנה, מאחר והותרה כבר בכניסת השבת. דְּהָא מַר
9 הוּא דְאָמַר – שהרי כך אמרת לנו, בְּעָאִי מִיָּנִיה [–שאלתי] מֶרֶב הוֹנָא,
10 וּבְעָאִי מִיָּנִיה [–ושאלתי] מֶרֶב יְהוּדָה, עֵירֵב בערב שבת דְּרָךְ הַפֶּתַח,
11 וְנִסְתָּם הַפֶּתַח בשבת, או שְׁעִירֵב דְּרָךְ חֲלוֹן מערב שבת, וְנִסְתָּם הַחֲלוֹן
12 בשבת, מָהוּ – מה הדין בזה. כלומר, שתי חצרות הסמוכות זו לזו,
13 ויש כותל בגובה עשרה טפחים ביניהן, ובאותו כותל יש פתח או
14 חלון, הדין בזה שרשאים דיירי שתי החצרות לערב יחדיו, אם
15 ירצו, שכן יש חיבור ביניהם על ידי הפתח או החלון. אבל אם אין
16 פתח או חלון ביניהם אינם יכולים לערב יחד, אלא כל חצר
17 מערבת לעצמה. ובאופן שהיה פתח או חלון ביניהם ועירבו יחד
18 בערב שבת, ונסתם הפתח או החלון בשבת, יש להסתפק האם בטל
19 העירוב שביניהם ואסורים לטלטל מחצר אחת לשניה, או שמאחר
20 והותר הטלטול בתחילת השבת שוב אינו נאסר. וְאָמַר לִי רב הונא

21 ורב יהודה על ספק זה, 'שֶׁפֶת בֵּינוֹן שְׁהוּתָרָה הוּתָרָה'. כלומר, מאחר
22 והותרו החצרות בטלטול מזו לזו בכניסת השבת, שכן היה ביניהם
23 פתח או חלון, הותרו לכל אותה השבת, ואף אם נסתם בשבת
24 הפתח או החלון אין העירוב בטל, ורשאים הם להמשיך ולטלטל
25 מחצר לחצר.
26 נמצא, שרבה קיבל מרב הונא ורב יהודה שאומרים 'שבת
27 כיון שהותרה הותרה'. ולפיכך אף בענין משנתנו יש לומר
28 כן, שאילו נפרצה החצר הגדולה לקטנה בשבת לא היתה
29 אוסרת עליה, שהרי מותרת היתה בכניסת השבת, אלא
30 בהכרח שהמשנה עוסקת באופן שנפרץ הכותל שביניהן מערב
31 שבת.
32 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בענין זה: אָתְמַר – נאמרה
33 מחלוקת בבית המדרש, בענין פּוֹתֵל שְׁבִין שְׁתֵּי חֲצִירוֹת שְׁנֵפֶל
34 בשבת, ולא היה מתחילה פתח או חלון ביניהן, ועל כן לא עירבו
35 יחדיו מערב שבת, אלא עירבו דיירי כל חצר לעצמם. רַב אָמַר, אֵין
36 מְטַלְטְלִין בּוֹ – בכל אחד מן החצרות, אֶלָּא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, שמאחר
37 ונפרצו החצרות זו לזו בטל העירוב שהניחו דיירי כל חצר לעצמם
38 מערב שבת, ואוסרים הם אלו על אלו, ולפיכך אינם רשאים
39 לטלטל את כליהם מן הבתים לחצר, או אף בתוך החצר עצמה,
40 אלא בארבע אמות בלבד. וְשִׁמוּאֵל אָמַר,